

Palokunnan toiminnan lopettamiseen ja aloittamiseen johtavat syyt- miksi palokuntatoiminta hiipuu tai viriää?- tutkimushanke

Pelastustoimen tutkimus- ja kehittämishankkeet 2016
26.4.2016, tutkija Kaisa Eskelinen

Perustietoa hankkeesta

- Hanke on Palosuojelurahaston rahoittama ja kestää 2016 tammikuusta joulukuuhun
- Ohjausryhmä: SM:n pelastusosasto, SSPL, SPPL, pelastuslaitosten kumppanuusverkosto, pelastuslaitosten ja pelastusliittojen edustajat, SPEK
- Kohderyhmä: palokunnat, pelastusliitot, muut pelastusalan toimijat ja sidosryhmät.
- Tavoitteena lisätä tietoisuutta palokuntatoiminnan lopettamiseen ja aloittamiseen liittyvistä syistä, motivoida jatkamaan toimintaa, antaa työkaluja tilanteen parantamiseksi.

Hankkeen tausta

- Suomessa on 709 sopimuspalokuntaa (SSPL 2015), joista 491 on vapaaehtoisia palokuntayhdistyksiä sekä 200 henkilökohtaisen sopimuksen palokuntaa, joiden taustalla on esimerkiksi palomiesyhdistyksiä. Työpaikkapalokuntia on laskettu olevan 18 kpl.
- Sopimuspalokunta on elintärkeä voimavara pelastustoimessa; vuosittain sopimuspalokunnat huolehtivat 50 % pelastustoimen tehtävistä.
- Palokuntien merkitys lähiyhteisön kehittymiseen ollut merkittävä.
- Aktiivisesta toiminnasta huolimatta viime vuosien aikana palokuntien kokonaismäärä on vähentynyt; 5 vuoden aikana 18 palokunnalla (Kujala 2011; vrt. SSPL 2015).
- Palokuntatoiminnan lopettamisen syitä tai palokunnissa tapahtuvia rakenteellisia muutoksia ei ole tutkittu aiemmin kattavasti.

Tutkimustehtävä

- PALOKUNNAT:
- Sopimuspalokuntien (VPK, HSPK = henkilökohtaisen sopimuksen palokunnat, työpaikkapalokunnat) sekä mahdollisuuksien mukaan myös sopimuksettomien lopettamiseen johtaneet syyt
- Uusien palokuntien perustamiseen johtaneet syyt
- Hiipuneen palokuntatoiminnan uudelleen aloittamiseen liittyvät syyt, lopettamisen harkitsemiseen liittyvät syyt
- YKSILÖTASO:
- Selvittää yksilölliset syyt toiminnan lopettamiselle tai aloittamiselle, toimintaan palaamiselle tai lopettamisen harkitsemiselle.

Tutkimuksen 1. osakokonaisuus

- Kartoitetaan vuodesta 2010 lähtien toimintansa lopettaneet, aloittaneet, toiminnan uudelleen aloittaneet ja lopettamista harkitsevat palokunnat yhteistyössä mm. pelastusliittojen ja pelastuslaitosten kanssa.
- Kerätään nimelistat palokunnista 2003-2016. Aineistoa kerätään vuodesta 2003 lähtien, jotta saadaan pitkän aikavälin tietoa ja tietoa aluepelastuslaitoksia edeltävältä ajalta.

Tutkimuksen 2. osakokonaisuus

- Lähetetään lopettaneiden palokuntien vastuuhenkilöille ja 3-5 toimintaan osallistuneelle puolistrukturoitu kyselytutkimus, jossa kartoitetaan alustavasti lopettamispäätökseen johtavia syitä.
- Valitaan noin 20 henkilön joukko, joille tehdään syventävät yksilö- tai ryhmähaastattelut.
- Aloittaneille palokunnille tehdään ryhmähaastattelut.

Tutkimuksen 3. osakokonaisuus

- Kyselytutkimus, päävastuussa Sanna Malinen, Canterburyn yliopisto
- Jatkoa vuonna 2012 toteutetulle kyselytutkimukselle (Malinen & Mankkinen 2013)
- Seurantatietoa palokuntalaisten motivaatiotekijöistä ja vapaaehtoistoimintaan liittyvistä asenteista, kysely palokuntatoiminnan jättäneille henkilöille

Tulosten hyödyntäminen

- Kokonaiskuva siitä, mitkä palokunnat lopettaneet toimintansa ja miksi sekä siitä, miksi uusi palokunta on päätetty perustaa.
- Tiedon hyödyntäminen palokuntatoiminnan kehittämisessä valtakunnallisella ja paikallisella tasolla.
- Täsmätoimenpiteet alueille, kun tiedetään alueittaiset riskit toiminnan lopettamiselle.
- Toimintamalli palokunnille, joilla voivat tunnistaa lopettamiseen johtavia syitä ja hyödyntää tietoa toiminnassaan.
- Toimintamalli uuden palokunnan toiminnan viriämiseksi.
- Perusteltujen ja kohdennettujen jäsenhankintakampanjoiden laadinnan avuksi.

Raportointi ja viestintä

- Loppuraportti
- Palokunnille esite, jonka avulla esitellään tutkimusta ja tiedon käytännön hyödyntämisen keinoja palokunnissa
- Palokunnille, pelastusliitoille sekä muille pelastusalan toimijoille ja sidosryhmille tiedotetaan hankkeen tavoitteista ja aikataulusta.
- Merkittävin viestintäpanostus tutkimusraportin julkaisun yhteydessä.
- Tulokset julkaistaan: verkkosivut, SPEK tutkii- raporttina, faktasivuina ja verkkojulkaisuna.
- Lehdistötiedote, uutiskirje, sosiaalinen media.

Kokonaiskuva tutkimuskentästä tähän mennessä

- Toiminnan lopettaminen ja aloittaminen eivät kuvaa kentällä tapahtuvan muutoksen luonnetta kattavasti, kyse on monimuotoisemmasta ilmiöistä.
- Esimerkkejä:
  - vpk ei ole loppunut, yksittäisiä asemia lopetettu
  - Vpk muuttunut Hspk:si (henkilökohtaisen sopimuksen palokunta, toimenpidepalkkainen)
  - Hspk muuttunut Vpk:ksi, harvinaisempaa
  - Aineistossa palokuntia joissa sopimus päätynyt, mutta yhdistyksellä yhä muuta yhdistys/harrastustoimintaa, hengissä oleva ”kyläpalokunta” tai palokunta, joka etsii uusia toimintamahdollisuuksia.
- Toimintansa lopettaneissa useimmiten kyse: ei nuoria jatkamaan toimintaa, väkeä ei riittänyt hälytystehtäville, siten palokunta ei täyttänyt pelastuslaitoksen sopimuksen vaatimuksia.
- Lopettamisen taustalla myös tiloihin ja kalustoon liittyvät puutteet
- Palvelujen keskittämisen/ paikkakunnan väkiluvun muutosten myötä tapahtuneet palokuntien lopettamiset ja miehistön siirtyminen toisten palokuntien (vpk tai hspk) palvelukseen. Vpk:n muun toiminnan hiipuminen tämän myötä.

Alustavaa tilastotietoa lopettaneista/aloittaneista

- 44 lopettaneiksi ilmoitettua palokuntaa (vpk:t 31, Hspk:t 3 ja TPK:t 10)
- Vapaaehtoisista palokunnista 7 lopettanut myös PRH:n yhdistysnetin mukaan (kaikista palokunnista ei ole mitään merkintää yhdistysnetissä).
- Aloittaneita palokuntia neljä
- Uudelleen aloittaneita tai toimintamuotoaan muuttaneita palokuntia 11
- Muuhun palokuntaan yhdistyneitä 5
- Uutta potkua toimintaansa saaneet / lopettamista harkinneet: 3

Kiitos!

Suomen Pelastusalan Keskusjärjestö

Turvalliseen huomiseen!

www.spek.fi